

GEMİ SEKTÖR RAPORU

1. GEMİ İNŞA SANAYİNİN ÜLKE EKONOMİSİNE KATKILARI

Gemi İnşa Sanayi; desteklendiği ve geliştirildiği bütün ülkelerde önemli bir istihdam potansiyeli yaratan emek yoğun bir sektördür.

Ülke endüstrilerinde Gemi İnşa Sanayi;

- Döviz girdisi sağlayan,
- Yabancı sermayeyi davet eden,
- Beraberinde Yan Sanayiye sürükleyen ve gelişmesini sağlayan,
- Teknoloji transferini cezbeden,
- Ülke savunmasına hizmeti nedeniyle “Stratejik Önem” taşıyan,
- Deniz Ticaret Filosunu destekleyen,
- Yan sanayi ile birlikte 1’e 7 oranında istihdam yaratan,

bir sanayi koludur.

2. TÜRK GEMİ İNŞA SANAYİ

Ülkemizde gemi inşa sanayi; gemi, yat inşa ve bakım-onarım tersaneleri, çekek yerleri ve yan sanayi üreticileri olarak üç ana başlık altında toplanabilir.

a. Gemi, yat inşa ve bakım-onarım tersaneleri: T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı verilerine göre 2003 yılında özel sektörün 37 olan faal tersane sayısı, 2022 yılı mayıs ayı itibariyle 82 adete ulaşmıştır. Bunlara ilaveten, 10 tersane de yatırım aşamasında bulunmaktadır. Bu gelişmeye paralel olarak, Türk tersanelerinin yıllık kapasitesi de 2003 yılında 0,55 milyon DWT iken, 2022 yılı mayıs ayı itibariyle 4,56 milyon DWT’ye yükselmiştir.

b. Çekme Yerleri: Tersane tanımına uymayan, çoğunluğu Marmara ve Karadeniz’de olmak üzere ülkemizin çeşitli kıyılarında faaliyet gösteren Çekme Yerleri, balıkçı tekneleri ile küçük tonajlı gemilerin bakım onarımlarının yapılabildiği yerlerdir.

c. Yan Sanayi: Çoğunluğu İstanbul Bölgesinde, bir kısmı Kocaeli’nde yerleşik durumda olup, Konya, Kayseri, Adana ve Bursa illeri de dahil olmak üzere, ülkemizin çeşitli bölgelerinde faaliyetlerini sürdüren yan sanayi, gemi, yat inşa ve bakım onarım faaliyetlerinde kullanılan malzemelerin üretimlerini yapmaktadır. Halen gemi inşa sanayinde %25-30 oranlarında yerli yan sanayi ürünleri kullanılmaktadır.

3. TÜRKİYE GEMİ İNŞA SANAYİNİN ÜLKE EKONOMİSİNE KATKILARI

a. İhracat: Türkiye tersaneleri son on yılda inşa ettiği gemilerin çoğunu ihraç amaçlı inşa etmiştir. Bu gemilerin yarısından fazlası Avrupa Birliği ülkelerine ihraç edilmiştir.

Yıllar İtibariyle Sektör İhracatının Gelişimi (2018-2021)

		2018	2019	2020	2021	20/21 Değişim
GTIP Altılı Adı	GTIP Altılı Kodu	Değer	Değer	Değer	Değer	%
BALIKÇILIK İÇİN DENİZ TAŞITLARI, BALIKÇILIK ÜRÜNLERİNİN İŞLENMESİ, KORUNMASI VE KONSERVE EDİLMESİ	890200	45.525.951	154.791.891	367.317.909	509.999.336	38,84%
DİĞER DENİZ TAŞITLARI (KURTARMA GEMİLERİ DAHİL, KÜREKLİ OLANLAR HARİÇ)	890690	43.822.005	18.878.142	132.428.983	65.801.672	-50,31%
DİĞER YATLAR VE DİĞER EĞLENCE VE SPOR AMAÇLI DENİZ TAŞITLARI, KÜREKLİ KAYIKLAR VE KANOLAR	890399	24.665.208	65.256.212	7.395.874	118.817.273	1506,53%
DİĞER YÜZER ARAÇLAR (TANKLAR, COFFER-DAMLAR, YÜKLEME-BOŞALTIMA PLATFORMLARI, ŞAMANDIRALAR VE İŞARETLER	890790	7.750.976	6.077.129	19.140.074	16.244.734	-15,13%
FENER, YANGIN SÖNDÜRME GEMİLERİ, YÜZER VİNÇLER, VB. DENİZ TAŞITLARI VE YÜZER HAVUZLAR	890590	9.174.677	10.344.990	28.943.265	41.360.488	42,90%
FRİGORİFİK DENİZ TAŞITLARI (8901.20 ALT POZİSYONUNDAKİLER HARİÇ)	890130			100.000		-100,00%
MOTORBOTLAR (DIŞTAN TAKMA MOTORU OLANLAR HARİÇ)	890392	78.117.003	122.290.599	154.444.112	210.418.764	36,24%
RÖMORKÖRLER VE İTİCİ GEMİLER	890400	149.520.447	102.185.834	154.587.734	213.169.739	37,90%
SARNIÇLI GEMİLER (TANKERLER)	890120	131.812.957	117.758.459	62.815.431	139.341.483	121,83%
SAVAŞ GEMİLERİ	890610		19.517.531	26.551.007	119.469.942	349,96%
SÖKÜLECEK DENİZ TAŞITLARI VE SUDA YÜZEN SÖKÜLECEK DİĞER ARAÇLAR	890800			5.030	791	-84,27%
TARAK GEMİLERİ	890510		9.363.942	33.574.826		-100,00%
YELKENLİ TEKNELER (YARDIMCI MOTORU OLSUN OLMASIN)	890391	55.364.182	49.288.547	22.905.310	15.413.067	-32,71%

YOLCU GEMİLERİ, GEZİNTİ GEMİLERİ, ESASEN İNSAN TAŞIMAK ÜZERE İMAL EDİLMİŞ BENZERİ DENİZ TAŞITLARI	890110	161.316.161	241.045.964	176.120.647	384.150.448	118,12%
YÜK TAŞIMAYA MAHSUS DİĞER DENİZ TAŞITLARI VE HEM İNSAN HEM DE YÜK TAŞIMAYA MAHSUS DİĞER DENİZ TAŞITLARI	890190	209.216.233	306.138.521	280.984.050	220.502.916	-21,52%
YÜZER VEYA DALABİLEN SONDAJ VE ÜRETİM PLATFORMLARI	890520	61.000	150.000	5.134.711		-100,00%
ŞİŞİRİLEBİLİR SALLAR	890710	786.848	1.003.517	471.820	898.943	90,53%
ŞİŞİRİLEBİLİR YATLAR VE DİĞER EĞLENCE VE SPOR AMAÇLI DENİZ TAŞITLARI, KÜREKLİ KAYIKLAR VE KANOLAR	890310	830.483	1.325.406	679.800	2.388.445	251,35%
Genel Toplam		917.964.131	1.225.416.684	1.473.600.583	2.057.978.041	39,66%

Kaynak: TÜİK

Bilindiği üzere gemi inşa sanayi sektörümüz son birkaç yıl içinde çok önemli bir atılım gerçekleştirmiştir. Bu kapsamda, sektörün toplam ihracatımızdaki payı 2018 yılında %0,55 iken bu oran, 2021 yılında %0,91'e ulaşmıştır.

Sektöre ilişkin ihracat istatistiklerini incelediğimizde son dört yılda istikrarlı bir artışın yakalandığını görmekteyiz. Bu çerçevede, 2018 yılında 917 milyon ABD Doları olan ihracatımız 2021 yılında 2 milyar ABD Doları olarak gerçekleşmiştir

Dünya genelinde sektörün son birkaç yıldaki gidişatına bakıldığında; 2021 yılı itibariyle Trade Map verilerine göre, 89 no'lu fasılda yer alan gemi ve yat sektörü dünya ihracat sıralamasında Türkiye, 12'nci sırada yer almaktadır.

- En çok ihracat yapan ilk 20 ülke

Exporters	Exported value in 2017	Exported value in 2018	Exported value in 2019	Exported value in 2020	Exported value in 2021
China	22.905.178,00	25.005.463,00	24.497.145,00	21.732.138,00	22.466.334,00
Korea, Republic of	40.991.604,00	20.329.546,00	18.911.845,00	18.731.302,00	22.024.826,00
Japan	12.275.762,00	12.618.369,00	13.803.534,00	10.859.296,00	9.684.851,00
Italy	5.098.878,00	5.502.138,00	4.989.098,00	5.636.076,00	7.809.634,00
Germany	7.054.399,00	8.867.620,00	6.145.823,00	6.222.002,00	6.779.621,00
Netherlands	2.955.467,00	3.404.056,00	4.101.496,00	4.638.814,00	6.135.759,00
Poland	2.711.822,00	3.436.891,00	2.965.072,00	3.597.595,00	5.504.547,00
India	4.607.559,00	3.555.020,00	5.799.528,00	4.389.576,00	4.289.884,00
France	2.105.216,00	3.699.036,00	3.193.716,00	2.345.690,00	2.617.063,00
United States of America	2.164.697,00	2.604.579,00	2.370.821,00	1.998.211,00	2.309.930,00
Cayman Islands	865.543,00	954.895,00	1.410.872,00	1.737.206,00	2.069.809,00
Turkey	1.308.252,00	917.964,00	1.225.417,00	1.473.601,00	2.055.178,00
Finland	1.694.437,00	1.170.645,00	2.179.621,00	1.424.338,00	1.781.132,00

Norway	1.594.818,00	1.165.041,00	1.183.631,00	800.649,00	1.491.594,00
Spain	1.002.076,00	708.804,00	785.258,00	806.926,00	1.473.115,00
United Kingdom	1.192.697,00	1.434.205,00	2.135.590,00	2.477.536,00	1.468.226,00
Nigeria	247.674,00	1.266.063,00	3.181.201,00	2.077.384,00	1.446.936,00
United Arab Emirates	764.905,00	890.365,00	367.701,00	335.242,00	1.412.835,00
Mexico	623.913,00	745.874,00	813.024,00	636.963,00	1.393.311,00
Russian Federation	951.710,00	723.846,00	481.835,00	376.891,00	1.311.823,00

Unit: US Dollar thousand

Sektörün ihracat gerçekleştirdiği ülkelere bakıldığı zaman, son birkaç yılda ihracatın yaklaşık %25'inin dünyanın en önemli denizci ülkelerinden birisi olan Norveç'e yapıldığı görülmektedir. Sipariş edilen gemilerde maliyetten ziyade kalite tercihi ile ön plana çıkan Norveç'in Türkiye'nin en çok ihracat gerçekleştirdiği ülke olması, Türk gemi ve yat inşa sektörlerinin üretim kabiliyetinin ve başarısının en önemli göstergelerindedir. İhracat yapılan ülkeler arasında ön plana çıkan Rusya Federasyonu ile Malta, Marshall Adaları ve Cayman Adaları da diğer önemli ülkeler olarak göze çarpmaktadır. Armatörler genelde ithal ettikleri gemilerde vergi avantajları dolayısıyla mezkûr ada ülkelerinin bayraklarını kullanmaktadır. Aslında bu ülkelere gerçekleştirilen ihracatların büyük çoğunluğu da Avrupa menşeli firmalar için üretilmektedir.

- Türkiye'den Gemi İthal Eden ilk 20 Ülke

Importers	Exported value in 2017	Exported value in 2018	Exported value in 2019	Exported value in 2020	Exported value in 2021
Norway	201.861,00	184.623,00	378.400,00	373.516,00	548.596,00
Russian Federation	60,00	4.049,00	10.089,00	136.915,00	220.165,00
Malta	179.859,00	67.397,00	145.269,00	124.655,00	144.784,00
Cayman Islands	23,00	0,00	19.070,00	75,00	143.597,00
Qatar	7.295,00	264,00	23.095,00	17.644,00	115.125,00
China	279,00	0,00	48,00	407,00	99.356,00
Marshall Islands	112.908,00	98.070,00	80.159,00	257.160,00	62.006,00
Netherlands	61.890,00	39.753,00	23.253,00	59.551,00	59.861,00
France	8.656,00	12.844,00	52.775,00	9.675,00	55.075,00
United States of America	60.946,00	17.120,00	20.793,00	39.630,00	52.419,00
Oman	179,00	222,00	8.624,00	58.073,00	49.571,00
Belgium	639,00	7.223,00	8.183,00	902,00	36.870,00
Greece	3.497,00	33.871,00	29.569,00	3.557,00	33.063,00
Poland	14.175,00	0,00	0,00	28.925,00	29.778,00
Romania	447,00	436,00	764,00	4.793,00	29.160,00
Italy	43.625,00	79.661,00	40.481,00	34.930,00	28.836,00
Germany	11.201,00	32.854,00	1.057,00	8.150,00	28.000,00
Ireland	15,00	0,00	59,00	0,00	25.130,00
Kuwait	491,00	77,00	63,00	81,00	22.818,00
Cook Islands	500,00	0,00	0,00	0,00	21.431,00

Unit: US Dollar thousand

89.02 fasılda tanımlanan Balıkçı Gemileri son yıllarda Türk tersanelerinin en fazla ihracat gerçekleştirdiği ürün grupları arasındadır. Türkiye 2021 yılında en çok balıkçı gemisi ihraç eden ülke olmuştur. (Trade Map)

89.04 fasılda tanımlanan Römorkör ürün grubunda da Türkiye dünya çapında önemli ihracat tutarları gerçekleştiren tersaneleri barındırmaktadır. Türkiye römorkör ihracatında hemen her yıl ilk 10 ülke arasında yer almakta olup, 2021 yılında dünyada bu ürün grubunda ihracat gerçekleştiren ülkeler arasında 2'nci sırada gelmektedir. (Trade Map)

Dünya geneli gemi ve yat sektör ihracat tutarlarının %50'sinden fazlasını oluşturan 89.01 fasılda tanımlı "Yolcu Gemileri, Gezinti Gemileri Ve Esasen İnsan Taşımak Üzere İmal Edilmiş Benzeri Gemiler; Her Türü Feribotlar" ürün grubunda ise Türkiye her yıl ilk 20 ülke arasında yer almaktadır. İhracat pazarının büyük bölümünü domine eden Çin, Kore, Japonya ve Almanya gibi ülkeler ile birlikte Türkiye bu ürün grubunda 2021 yılında en çok ihracat gerçekleştiren 13'üncü ülke konumundadır. (Trade Map)

b. Yan Sanayinin gelişmesi; Ülkemizde gemi yan sanayi, gemi inşa sanayimizin son yıllardaki gelişimine paralel olarak gelişme göstermektedir. Ancak bazı yan sanayi ürünlerinin ülkemizde üretilmemesi sebebiyle yurt dışından tedarik yoluna gidilmektedir.

Gemi ve yat inşasında malzeme ve ekipmanda yerli katkı oranı ortalama %35-40 civarındadır. Bu oran 1995–2004 yılları arasında ortalama %10-15 olarak gerçekleşmiş, ilerleyen yıllarda tersanelerimizdeki gelişimler paralelinde ortalama %25-30 seviyelerine çıkmıştır. Yükselen bu trend ile yan sanayi üreticisi bir kısım firmalar, uluslararası rekabet kuralları ve bunların getirdiği zorunluluklar nedeniyle ürün kalitesini artırmışlar ve ürettikleri ürünlerin inşa edilen gemi ve yatlarda yaygın kullanımını sağlamışlardır.

Ülkemiz gemi inşa sektörü, büyümesine paralel olarak gemi yan sanayimizdeki istihdama ve dolayısıyla da ülkemizin en büyük sorunu olan işsizliğin çözümüne de katkı sağlamıştır. 2002 yılında 30.000'lerde olan yan sanayi çalışan sayısı, 2008 yılında 103.500, 2011 yılında 62.256 ve 2014 yılında da 50 bin kişi olarak gerçekleşmiştir. 2021 yılında ise yan sanayi istihdamının 35 bin kişi civarında olduğu değerlendirilmektedir.

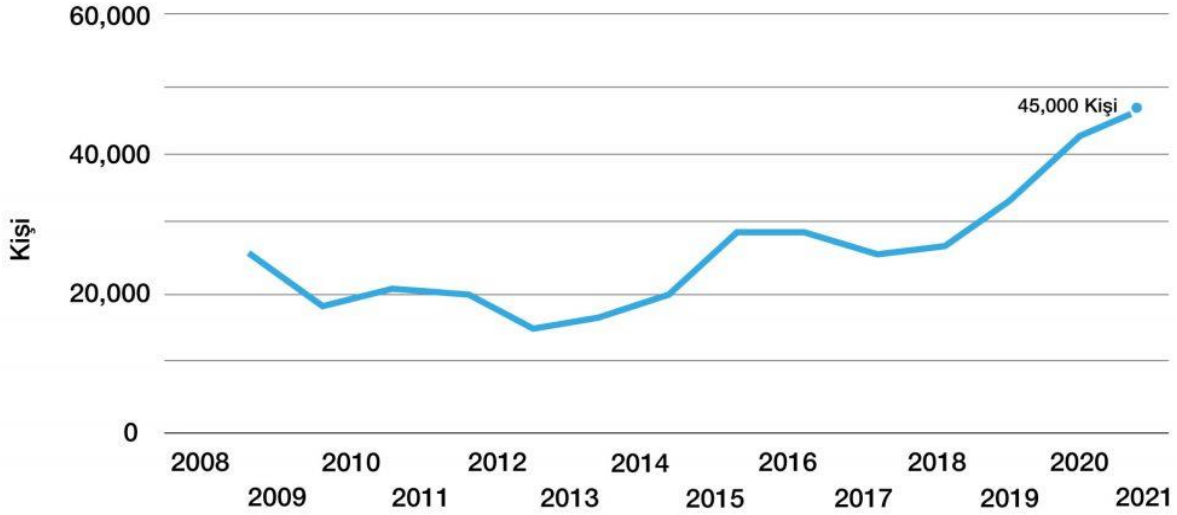
Ülkemizdeki başlıca yan sanayi üretimleri şöyle sıralanabilir.

- Çelik döküm malzeme
- Kaynak ve kesme gereçleri
- Dizel jeneratör-Güverte makinaları (ırgat, vinç vb.)
- Kazan ve kompresör
- Valf ve boru devreleri
- Havalandırma sistemleri
- Elektrik teçhizat ve kablo
- Ambar kapakları
- Kapı, lumbuz ve marangozluk ürünleri

Başlıca yan sanayi ithalatlarımız ise; çelik sac ve profiller-elektronik seyir yardımcıları, haberleşme sistemleri, pervane, baş ve kış iterlerdir.

c. İstihdam: 1996 yılında tersanelerde sadece 2.300 kişiye istihdam sağlayan sektör, 2010 yılından itibaren bu göstergede bir artış yakalamış ve bu kapsamda 20 bin seviyelerinden 2021 yılında 45 bin seviyelerine ulaşmıştır. Ayrıca, sektörde yaratılan istihdamı yan sanayii ile birlikte değerlendirdiğimizde çok daha önemli boyuta ulaşıldığı da görülecektir.

Gemi İnşa Sanayi İstihdamı

Kaynak: GİSBİR

d. Türkiye Gemi Bakım-Onarım Rakamları: 2008 Ekonomik krizinin etkilerini gösterdiği süreçte, yeni gemi inşaada büyük sorunlar yaşayan tersanelerimiz, daha çok bakım-onarıma yönelmiştir. Bu kapsamda, 2011 yılında 13 milyon DWT'luk bakım-onarım faaliyeti gerçekleştiren tersanelerimizin, 2021 yılında 29,8 milyon DWT'a ulaştığı görülmüştür.

Gemi inşası ve onarımı sektöründe ihtiyaç duyulan eğitilmiş teknik eleman ve işçi açığını gidermek ve bu suretle sektöre nitelikli eleman kazandırmak amacıyla, 2004 yılından itibaren İstanbul Tuzla'da, Türkiye Gemi İnşa Sanayi A.Ş. (TGİSAŞ) ve Türk Loydu Vakfı ortak çalışması sonucunda kaynakçılık kursu (elektrik ark kaynağı ve gaz altı kaynağı) eğitimleri verilmiştir. Ayrıca Millî Eğitim Bakanlığı, meslek liselerinde gemi ve yat inşa eğitimi de vermektedir.

- Yıllara Göre Türkiye Gemi Bakım-Onarım Rakamları: (DWT)

2011 - 13 milyon DWT

2012 - 15.2 milyon DWT

2013 - 15.7 milyon DWT

2014 - 20 milyon DWT

2015 - 21.5 milyon DWT

2016 - 21 milyon DWT

2017 - 21.5 milyon DWT

2018 - 22 milyon DWT

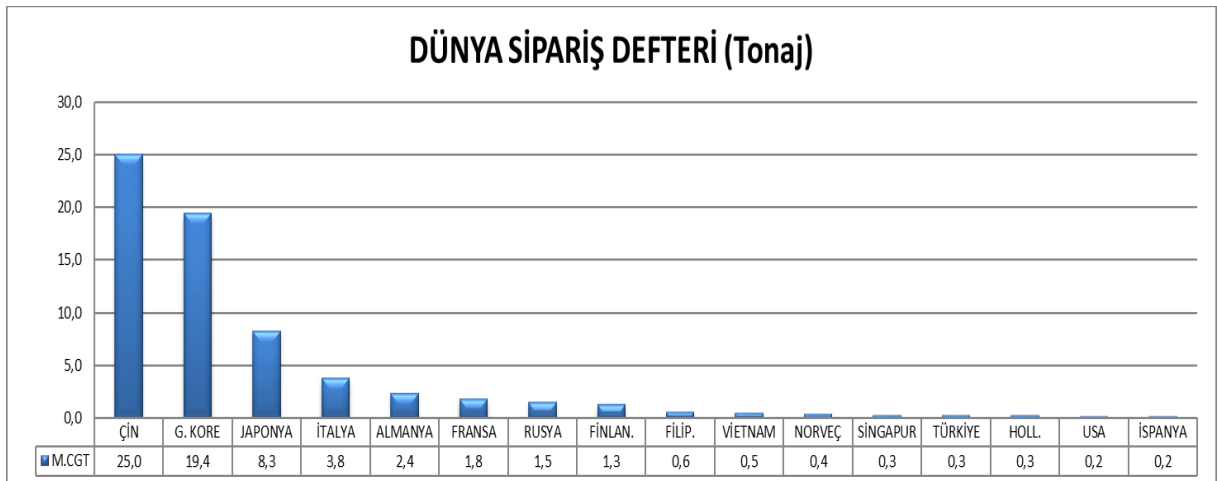
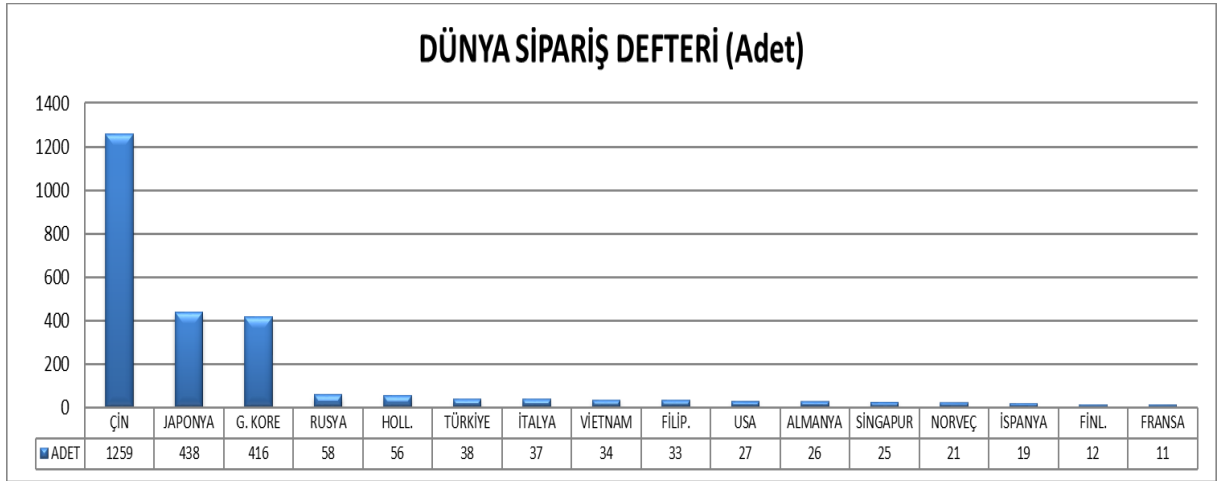
2019 – 22,5 milyon DWT

2020 – 21 milyon DWT

2021 – 29,8 milyon DWT

Kaynak: T.C Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı

e. Tersanelerin Gemi İnşa Sipariş Defteri: Türkiye gemi inşaatında siparişlere göre adet bazında dünyada 2003 yılında 23. sırada iken 2020 yılında 6. sıraya kadar yükselmiştir. Sektörel bilgilerin tutulduğu Clarkson Research 2020 yılı verilerine göre Çin Halk Cumhuriyeti, Japonya ve G. Kore gerek adet gerekse de CGT bazında en fazla siparişe sahip ülkelerdir.

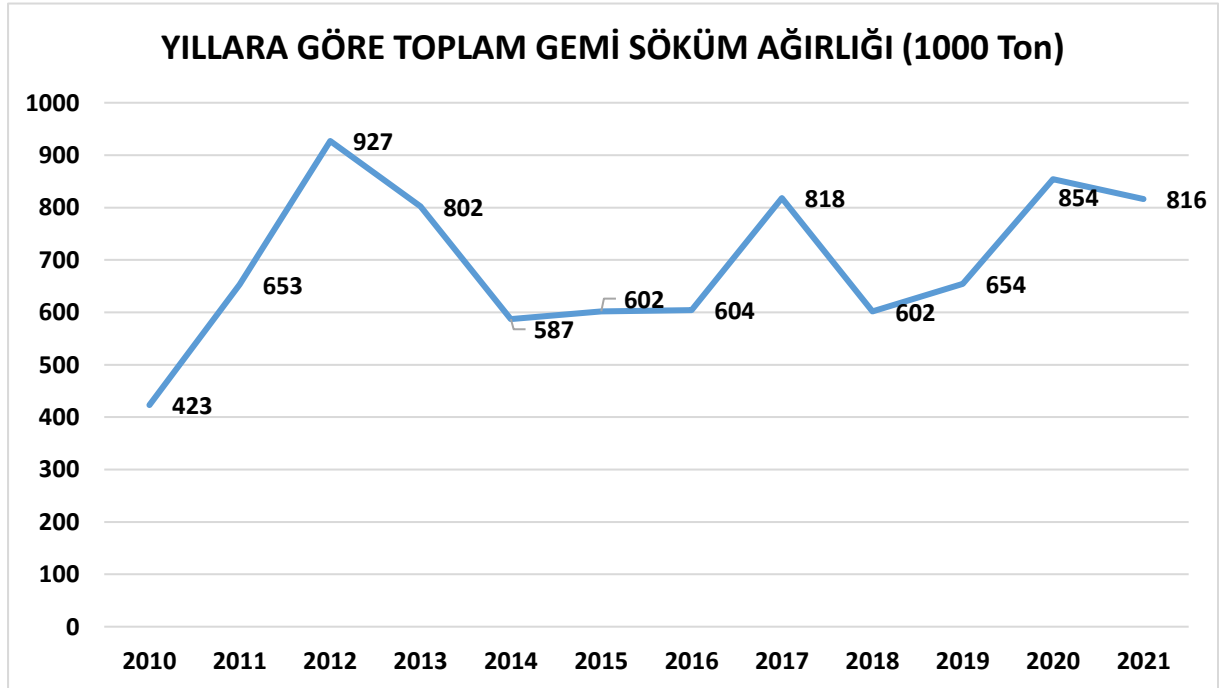
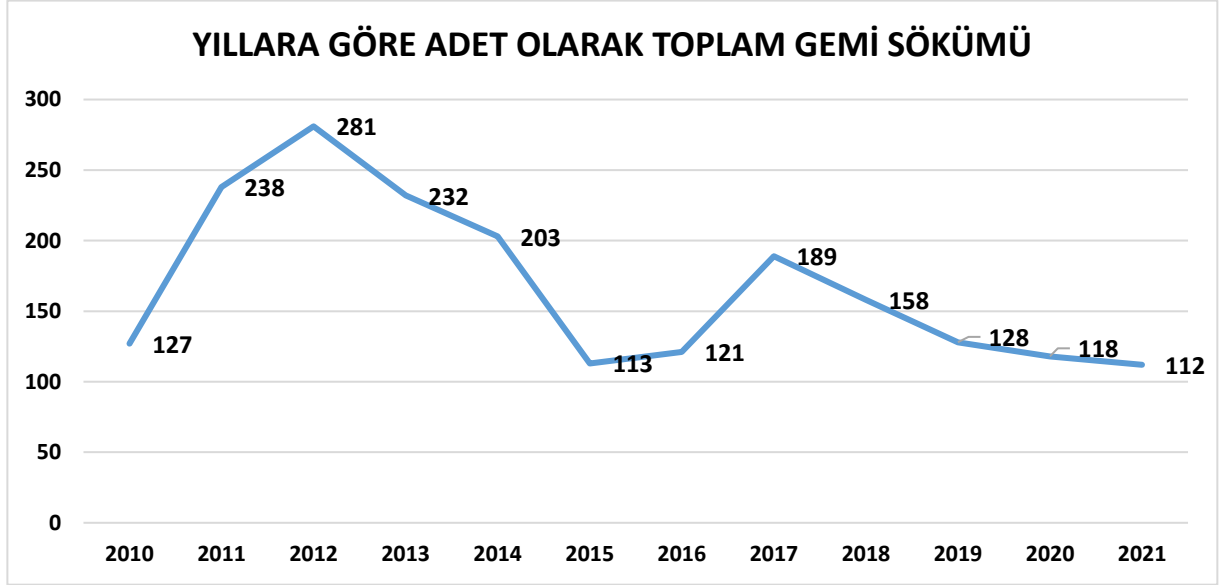

Kaynak: Clarkson Research

f. Yat İnşa Sanayimiz: 2015 yılında 772 olan tekne imal ve çekek yeri sayısı 2022 yılı mayıs ayı itibariyle 867'e ulaşmıştır. Buna ilaveten ülkemiz, 2018 yılında mega yat inşasında 3.594 Metre ile dünya üçüncüsü, 2019 yılında 3.000 Metre ile dünya dördüncüsü ve 2020 yılında ise 3.497 Metre ile yine dünya üçüncüsü konumunda bulunmaktadır.

g. Gemi Geri Dönüşümü: Gemi geri dönüşüm sektörü genellikle geri kalmış ülkelerin faaliyet gösterdiği bir sektör iken, küresel ısınma ve işsizliğin arttığı, doğal kaynakların azaldığı günümüzde, bütün ülkelerin dikkatle izlediği bir faaliyet alanı olmuştur. Halen dünyada Avrupa birliği ülkeleri de dâhil olmak üzere birçok ülkede gemi geri dönüşüm faaliyetleri yapılmaktadır. Ülkemizde tek gemi söküm bölgesi olan Aliğa'da Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından gemi söküm izni, Tersaneler ve Kıyı Yapıları Genel Müdürlüğünden Gemi Söküm Yetki Belgesi almış, 22 gemi geri dönüşüm firması mevcuttur.

- 2010-2021 Geri Dönüşümü Yapılan Gemi Adetleri

Kaynak: Gemi Geri Dönüşüm Sanayicileri Derneği